

ÅKU 2018

ÅRLIG KUNSKAPSUPPDATERING
KUNSKAPSKRAV

Innehåll

Kunskapskravens funktion	2
Målgruppsanpassning	2
Kognitiva nivåer	3
Ämnen ÅKU 2018.....	4
Investeringsbedrägerier.....	4
EBA:s riktlinjer om styrning och kontroll	4
EU:s dataskyddsförordning	4
Risktolerans och portföljval.....	5
Hushållets boendeekonomi	6
Skärpta amorteringskrav för hushåll.....	7
Bostadsrättsföreningens ekonomi	8
Försäkringars behandling vid bodelning och arvskifte.....	9
Flytträtt	9
Ny försäkringsdistributionslag.....	10
Familjerätt och bolån	11
Beskattning av kapitaltillgångar i näringsverksamhet	12
Beskattning av derivatinstrument i näringsverksamhet	12
Investeringssparkonto	12
Bostadsbeskattning	12
Framtidsfullmakt	13
Etikfall	13

Kunskapskravens funktion

För att ha en aktiv SwedSec-licens krävs att licenshavaren varje år gör en årlig kunskapsuppdatering (ÅKU) inom ämnen som SwedSecs prövningsnämnd har slagit fast. Kunskapskraven ska ge en överblick över vad licenshavare med olika befattningar förväntas kunna. Kunskapskraven ska fungera som stöd vid utformning av utbildningar och uppgiftskonstruktion. Det är varje utbildningsanordnares uppgift att tolka kunskapskraven och skapa en relevant och pedagogisk utbildning.

Målgruppsanpassning

SwedSec har ett system med yrkesanpassade licensieringstester. Även ÅKU ska vara anpassad till yrkesroll. ÅKU 2018 innehåller totalt 17 ämnen. Licenshavaren ska genomföra minst sex, för yrket relevanta, ämnen för att bli godkänd på ÅKU 2018. I tabellen nedan beskrivs vilka ämnen som licenshavare i respektive målgrupp rekommenderas att genomföra.

Ämne	Ledning och kontrollfunktioner ^A	Rådgivare ^B	Specialister ^C	Bolån ^D
Investeringsbedrägerier	x	x	x	
EBA:s riktlinjer om styrning och kontroll	x			
EU:s dataskyddsförordning	x			
Risktolerans och portföljval		x	x	
Hushållets boendekonomi				x
Skärpta amorteringskrav för hushåll				x
Bostadsrättsföreningens ekonomi				x
Försäkringars behandling vid bodelning och arvsskifte		x		
Flytträtt		x		
Ny försäkringsdistributionslag	x	x		
Familjerätt och bolån				x
Beskattning av kapitaltillgångar i näringsverksamhet		x	x	
Beskattning av derivatinstrument i näringsverksamhet			x	
Investeringssparkonto		x	x	
Bostadsbeskattning				x
Framtidsfullmakt	x	x		x
Etikfall	x		x	

^A Personer som arbetar i ett företags ledning eller kontrollfunktioner inom värdepappersmarknaden, t.ex. verkställande direktörer och andra ansvariga chefer, compliance officers samt vissa befattningar inom riskkontroll och andra kontrollfunktioner.

^B Personer som arbetar med finansiell rådgivning till konsumenter eller investeringsrådgivning till kunder och/eller personer som arbetar med försäkringsförmedling och ger råd om livförsäkringar med sparmoment, t.ex. privatrådgivare, företagsrådgivare och Private Banking-rådgivare.

^C Personer som arbetar inom olika typer av specialistfunktioner inom värdepappersområdet, t.ex. fond- och portföljförvaltare, analytiker och aktiemäklare.

^D Personer som arbetar med att sätta samman, erbjuda, bevilja, förmedla eller ge råd om bostadskrediter till konsumenter, t.ex. bolånerådgivare och kredithandläggare.

Kognitiva nivåer

I beskrivningen till varje ämne framgår vilken kognitiv nivå licenshavaren förväntas ha uppnått efter att ha genomfört kunskapsuppdateringen. I tabellen nedan beskrivs olika kognitiva nivåer.

Nivå	Förklaring
Känna till (K)	Licenshavaren ska känna till och komma ihåg begrepp, definitioner och faktauppgifter.
Förstå (F)	Licenshavaren ska förstå och kunna förklara olika samband och sammanhang.
Tillämpa (T)	Licenshavaren ska kunna använda till exempel formler, regler, lagar och metoder.

Ämnen ÅKU 2018

Investeringsbedrägerier

Ämnet investeringsbedrägerier var med i ÅKU 2012 men ämnet är ständigt aktuellt. Bedragarna vänder sig till de anslutna företagens kunder. Och kunderna i sin tur vänder sig till sin ordinarie rådgivare eller bankkontakt för att få råd om hur de ska göra och kanske för att föra över pengar m.m.

Bedrägerierna går många gånger ut på att kunden ska investera i något värdepapper eller någon produkt som ska ge en fantastisk avkastning, inte sällan kryddas det hela med en skattefördel som gränsar till det otillåtna. Det förekommer också att bedragarna återkommer till kunder som tidigare har blivit lurade; t.ex. genom att bedragaren erbjuder sig, mot betalning, att konvertera det osäljbara värdepapper som kunden en gång har lurats att köpa. Eller ännu mer förslaget att bedragaren utger sig för att vara en utländsk tillsynsmyndighet eller advokatbyrå som ska hjälpa kunden att få tillbaka sina pengar – givetvis mot en viss avgift.

En licenshavare bör känna igen varningssignaler på investeringsbedrägeri för att kunna varna kunden och hjälpa kunden att få mer information. En licenshavare bör också känna till att man kan söka i Finansinspektionens företagsregister efter vilka företag som har tillstånd att verka i Sverige. På Finansinspektionens hemsida finns en lista på företag som inspektionen varnar för samt information om hur man känner igen ett investeringsbedrägeri.

<http://www.fi.se/sv/konsumentskydd/undrar-du-over-ett-foretag/fi-varningslista/investeringsbedragerier/>

EBA:s riktlinjer om styrning och kontroll

I slutet av september 2017 uppdaterade EBA (European Banking Authority) sina riktlinjer om intern styrning och kontroll av kreditinstitut. Delar av riktlinjerna kommer troligen att införlivas i föreskrifter och allmänna råd från Finansinspektionen. Licenshavaren ska förstå de viktigare delarna av riktlinjerna, dvs.

- Företagsledningens (styrelse och VD) ansvar och skyldigheter samt vilka kommittéer som ska finnas och hur de ska vara sammansatta.
- Vilka olika policier och riktlinjer som ska finnas i ett kreditinstitut.
- Kontrollfunktioneras roller, uppgifter och sammansättning
- Kraven på processen för nya och ändrade produkter.

<http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1972987/Final+Guidelines+on+Internal+Governance+%28EBA-GL-2017-11%29.pdf>

EU:s dataskyddsförordning

I maj 2018 träder EU:s dataskyddsförordning i kraft och ersätter då den svenska personuppgiftslagen. Licenshavaren ska känna till de grundläggande reglerna i förordningen, dvs.

- Vad som enligt förordningen är rättsligt stöd för att behandla personuppgifter.
- Vilken information om behandlingen av personuppgifter som ska lämnas till kunder m.fl.
- De registrerades rättigheter att få tillgång till sina personuppgifter, få sina uppgifter rättade och raderade, hindra viss användning av uppgifterna och flytta personuppgifterna till andra företag.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&rid=1>

Risktolerans och portföljval

Investerare har i allmänhet två saker gemensamt. De vill dels ha en hög avkastning på sina placeringar, dels ha en så låg risk som möjligt. Tyvärr är det svårt, för att inte säga omöjligt, att uppfylla båda önskningarna samtidigt. För att skapa möjlighet till en hög avkastning krävs det så gott som alltid ett visst risktagande. Ju högre avkastning man vill ha, ju högre risk tvingas man ta. Det innebär att alla som arbetar med investeringsrådgivning måste ha en bra förståelse för vad risk egentligen är och hur avvägningen mellan risktagande och avkastningsförväntningar bör göras i varje enskilt fall. En mycket svår uppgift, naturligtvis, eftersom det också innefattar en förmåga att kommunicera besvärliga tekniska frågor på ett för kunden begripligt och övertygande sätt. I detta ÅKU-ämne ligger fokus därför på några centrala frågor om risk och risktagande.

Till att börja med krävs det en förståelse för själva riskbegreppet och hur risk definieras och beräknas. Licenshavaren ska förstå skillnaden mellan osäkerhet och risk och förstå det vanligaste måttet på risk (standardavvikelse eller volatilitet). Licenshavaren ska känna till olika tumregler om standardavvikelse och risk (t.ex. ”två år av tre hamnar den verkliga avkastningen inom plus/minus en standardavvikelse från den förväntade”), och förstå vilka antaganden om avkastningarnas sannolikhetsfördelning som sådana tumregler bygger på. Licenshavaren ska kunna beräkna vad en låg respektive hög standardavvikelse i en placering konkret innebär för tänkbara utfall (vinster/förluster) på placeringen, i både procent och kronor. Licenshavaren ska känna till den vanligaste begränsningen av riskmått av typ standardavvikelse, nämligen det svåra problemet med återkommande marknadsperioder med oväntat stora kursrörelser (extrema utfall, ”feta svansar”, ”ten-sigma-events”).

Diversifiering är ett viktigt begrepp, och rådet att diversifiera sin portfölj är grundläggande i all investeringsrådgivning. Licenshavaren ska därför förstå hur diversifiering fungerar, dvs. vilken typ av risk som kan diversifieras bort (”unik risk”) och vilken typ av risk som inte går att diversifiera bort (”marknadsrisk” eller ”systematisk risk”). Licenshavaren ska känna till att korrelationer mellan tillgångar varierar över tiden, och att korrelationerna typiskt sett stiger i perioder av marknadsoro vilket minskar diversifieringseffekten (”Diversifiering fungerar bra utom när man verkligen behöver den”).

Nästa steg är att koppla ihop risk och förväntad avkastning och förstå avvägningen mellan dem. Licenshavaren ska kunna illustrera sambandet mellan förväntad avkastning och standardavvikelse för tillgångsklasser såsom aktier, obligationer och bankmedel i ett kapitalallokeringsdiagram (det som internationellt brukar kallas ”Capital Allocation Line”). Licenshavaren ska även kunna illustrera ”bästa möjliga” och ”sämsta möjliga” utfall för olika nivåer på standardavvikelsen i ett sådant diagram. Licenshavaren ska förstå för vilka typer av tillgångar standardavvikelse är ett lämpligt riskmått (typiskt sett för tillgångsklasser eller portföljer) och när andra riskmått är mer motiverade (t.ex. betavärdet när det gäller enstaka aktier).

Kundens risktolerans är helt avgörande för vilket portföljval kunden bör göra. Att förstå vad risktolerans är och hur man kan mäta den i praktiken är därför en av rådgivningens viktigaste delar. Licenshavaren ska kunna förklara varför de flesta personer inte skulle vilja delta i en vanlig slantsingling där man vinner 10 000 kronor om det blir krona men tvingas betala 10 000 kronor om det blir klave, och kunna använda den förståelsen för att illustrera begreppet risktolerans. Licenshavaren ska förstå hur risktoleransen för en placerare bestämmer vilken allokering mellan riskfyllda och riskfria tillgångar som passar placeraren bäst, och förstå att kapitalallokeringslinjen visar de möjliga portföljvalen medan risktoleransen behövs för att fastställa vilken av alla portföljer på den linjen som placeraren bör välja. Licenshavaren ska känna till vad som menas med ”bör” och ”passar bäst” i detta sammanhang (”optimal avvägning mellan risk och avkastning givet placerarens riskattityd”).

Licenshavaren ska känna till på vilket sätt man kan försöka fastställa en kunds risktolerans i praktiken, typiskt sett med hjälp av frågeenkäter, men också känna till att det är svårt att få fram den verkliga riskattityden med hjälp av frågor av hypotetisk natur. Hur en kund egentligen reagerar på risk vet man inte förrän risken blir reell (t.ex. då kunden råkar ut för en plötslig större förlust på sina placeringar).

Risktolerans är mått på kundens attityd eller inställning till risktagande (relaterade begrepp som används i praktiken är riskaptit eller riskvilja) och är därmed förknippat med kundens psykologi. Ett annat viktigt begrepp är kundens riskkapacitet, som istället speglar kundens förmåga att bära risk (tåla förluster) i en given situation. Risktolerans eller riskvilja är ett mer subjektivt begrepp än riskkapacitet, som snarare speglar de restriktioner kunden har i form av förmögenhet, mål med placeringarna, arbetsinkomster och placeringshorisont. Licenshavaren ska förstå att kundens riskvilja och kundens riskkapacitet ibland kan leda till motstridiga rekommendationer, och förstå vad som då är det lämpligaste rådet att ge (kan ofta vara att välja den mest konservativa rekommendationen).

Licenshavaren ska i detta sammanhang även känna till att regelverket Mifid 2 uttalat kräver att rådgivare beaktar kundens ekonomiska förmåga att bära en förlust (riskkapacitet) samt tar hänsyn till kundens risktolerans (riskvilja) vid investeringsrådgivning.

På senare tid har s.k. rådgivningsrobotar (digital automatiserad rådgivning, ”robo-advising”) blivit allt vanligare på kapitalmarknaden. Sådana digitala algoritmer bygger typiskt sett på grundläggande finansiell teori. Licenshavaren ska därför förstå att rådgivningsrobotar på ett övergripande sätt fungerar i enlighet med den analysram som behandlas i de ovanstående punkterna (definiera risk och avkastning för olika tillgångar, beräkna kapitalallokeringslinjen, ställ frågor om riskvilja och riskkapacitet, beräkna kundens risktolerans, föreslå lämplig portfölj på linjen). Licenshavaren ska kunna förklara för en kund de principer som ligger bakom sådana automatiska rådgivningsalgoritmer, och också känna till dess begränsningar.

Hushållets boendekonomi

Det finns en mängd faktorer att ta hänsyn till gällande hushållets boendekonomi, förutom frågan om man för närvarande kan finansiera sitt boende. Licenshavaren skall kunna förklara och diskutera dessa faktorer med sina kunder. Tre av de vanligaste frågeställningarna diskuteras nedan.

Val av bindningstid på bolånet

I dagens rekordlåga ränteläge, med en stark svensk ekonomi och en inflationstakt som ser ut att vara på väg upp, är det extra viktigt att fundera på den framtida ränteutvecklingen och dess tänkbara påverkan på lånekostnaderna på kort och lång sikt. Licenshavaren ska kunna förklara fördelar och nackdelar med lång respektive kort bindningstid på lånet. Licenshavaren ska vidare kunna förklara i vilka situationer det kan vara en fördel att binda sina bolån på längre tid istället för att välja en tre-månadersränta. Licenshavaren ska också kunna förklara vad som händer om kunden vill lösa in ett lån med lång bindningstid i förtid. Licenshavaren ska kunna tillämpa detta i rådgivning om vilka räntebindingstider som passar kundens riskprofil, inte minst med hänsyn till hur länge kunden har tänkt sig att bo i det aktuella boendet.

Trygghetsförsäkringar, inkomstförändringar och återbetalningsförmåga

Licenshavaren ska känna till vilka olika typer av trygghetsförsäkringar som finns för bolån och kunna redogöra för hur de fungerar. Licenshavaren ska även kunna förklara vilken typ av trygghetsförsäkringar för bolån som passar kunder i olika livssituationer. Licenshavaren ska förstå hur inkomstförändringar vid exempelvis pensionering kan komma att påverka kundens återbetalningsförmåga och vilka risker det innebär att ta stora lån baserat på en aktuell arbetsinkomst när kunden börjar närma sig pensionsåldern.

Spara eller amortera

Egentligen finns det inget motsatsförhållande mellan amortering och sparande, eftersom man kan se amorteringen som en form av sparande. Även personer som idag har bolån under den nivå där lagen kräver amortering bör överväga fördelarna med att amortera istället för att placera sitt sparande i mer eller mindre osäkra sparformer. En amortering på en skuld kan betraktas som ett sparande med en avkastning som motsvarar räntan på lånet, vilket är en avkastningsnivå som i princip är omöjlig att erhålla på något annat kortsiktigt sparande utan att ta stora risker.

Det kan vara lockande att välja bort amortering när inte lagen kräver det och istället placera dessa pengar i någon form av sparande. Det innebär naturligtvis att man kan öka sitt kapital snabbare, men det innebär även att man tar en risk som man kanske inte alltid är medveten om. Att spara i en sparform där avkastningen är lägre än den ränta man betalar på sitt lån är normalt sett inte någon bra affär för spararen, med ett viktigt undantag, nämligen den del av sparandet som utgör en likviditetsbuffert för oförutsedda ekonomiska utgifter. Sådana reserver bör vara likvida och säkra, och då får man i dagens låga ränteläge avstå från hög avkastning för den delen av sparandet.

Licenshavaren ska förstå och kunna förklara fördelar och nackdelar med amortering istället för sparande. Den viktigaste fördelen med amortering är minskade räntekostnader, och därmed minskad räntekänslighet, i takt med att lånets storlek sjunker. Det är en viktig faktor i ett läge när den mest sannolika framtida ränteutvecklingen innebär högre låneräntor oavsett löptid. Den viktigaste nackdelen är att amortering är en mer illikvid form av sparande än vanligt räntesparande, och att behovet av en likviditetsbuffert bör tillgodoses innan amortering övervägs.

Skärpta amorteringskrav för hushåll

Förutsättningen för att ämnet ska ingå i ÅKU 2018 är att beslut fattas om att genomföra ett skärpt amorteringskrav. Om inget beslut fattas utgår ämnet ur ÅKU.

Bolån fyller en viktig funktion i ekonomin eftersom de gör det möjligt för hushåll att köpa en bostad genom att delvis använda framtida inkomster för att betala för den. Därigenom slipper hushållen spara till hela utgiften för en bostad innan förvärvet kan ske. Men hushållens skulder, som till största delen består av bolån, skapar även risker för den svenska ekonomin. Hur bostadsmarknaden och hushållens skulder utvecklas framöver är därför av stor betydelse för hushållens och Sveriges ekonomi.

Finansinspektionen föreslår ett skärpt amorteringskrav för hushåll med höga skuldkvoter. Det innebär att nya låntagare med bolåneskulder som överstiger 4,5 gånger bruttoinkomsten ska amortera minst 1 procent av skulderna utöver det gällande amorteringskravet. Syftet med regleringen är att öka de svenska hushållens motståndskraft mot makroekonomiska störningar.

Den 1 juni 2016 trädde Finansinspektionens föreskrifter om amortering av nya bolån i kraft. Regleringen innebär att låntagare med en belåningsgrad i intervallet 50–70 procent årligen ska amortera minst 1 procent av bolånet. Låntagare med en belåningsgrad över 70 procent ska årligen amortera minst 2 procent av bolånet.

Ett skärpt amorteringskrav för bolån som överstiger 4,5 gånger låntagarnas bruttoinkomst föreslås införas från mars 2018. För nya bolån som överstiger denna gräns ska låntagarna amortera minst 1 procent av skulderna utöver det gällande amorteringskravet.

Licenshavaren ska förstå och kunna förklara hur amorteringskravet fungerar och hur man beräknar skuldkvoten samt det skuldkvotsgrundande kreditbeloppet. Licenshavaren ska också förstå och kunna förklara vilka inkomster som får ingå i begreppet bruttoinkomst. Licenshavare ska också förstå när det är tillåtet att ändra sin amortering om bruttoinkomsten har förändrats.

http://www.fi.se/contentassets/87282855405946569cc6dd6b0db6797e/remisspm_skarpt_amorteringskrav.pdf

Bostadsrättsföreningens ekonomi

En viktig faktor att känna till vid kreditprövningen vid belåning av en bostadsrättslägenhet är att även föreningens ekonomi analyseras. Motsvarande gäller vid belåning av en lägenhet i en bostadsförening eller ett bostadsaktiebolag.

Det låga ränteläget i kombination med bostadsbrist i storstadsregionerna har lett till en stark prisutveckling för bostadsrätter. Olika åtgärder har vidtagits i syfte att kyla ned en överhettad bostadsmarknad som att införa bolånetak och amorteringskrav. För närvarande utreds dessutom möjligheten att komplettera amorteringskravet med regler gällande skuldkvot.

Inte sällan är kvadratmeterpriset för lägenheter i områden med stark efterfrågan tämligen statistiskt och utan större påverkan av föreningens ekonomiska situation. Rådande situation gör det mycket angeläget att i samband med belåning av lägenheter göra en genomlysning av föreningens ekonomi för att bedöma dess inverkan på lägenhetens värde och hur avgiften kan komma att påverkas i framtiden. Det handlar primärt om att bedöma föreningens skuldsättning och räntekostnader i förhållande till intäkter och hur stor del av föreningens skuld som belöper på den lägenhet som ska belånas. En annan viktig bedömning tar sikte på bostadsrättsfastighetens skick och underhåll och om intäkterna är tillräckliga för att klara framtida underhållsbehov utan stora avgiftshöjningar.

Genom betänkandet ”Stärkt konsumentskydd på bostadsrättsmarknaden” (SOU 2017:31) har olika förslag lämnats i syfte att åstadkomma detta. De föreslagna förändringarna kommer tidigast att träda ikraft den 1 januari 2019.

Flera av förslagen tar sikte på att skapa bättre förutsättningar för att intressenter enkelt ska kunna skaffa sig en rättvisande bild av föreningens ekonomiska ställning och resultat. Bl.a. föreslås så kallad komponentavskrivning, där avskrivning sker av byggnadens olika delar utifrån beräknad livslängd, för att skapa en starkare koppling till föreningens underhållsplan och behov av likvida medel. Betänkandet föreslår även ett utökat upplysningskrav i syfte att belysa kopplingen mellan avskrivningar och beräknat framtida underhåll. Utredningen är även inne på att införa krav på att föreningarnas årsredovisning ska innehålla en kassaflödesanalys och presentation av ett antal nyckeltal som årsavgift/kvm, skuldsättning/kvm och räntekänslighet. När det gäller nybildade föreningar bör det enligt utredningen ställas högre krav på ekonomisk plan och intygsgivare i syfte att bidra till att föreningar är ekonomiskt hållbara när de inleder sin verksamhet. Bl.a. föreslås att den ekonomiska planen ska innehålla en teknisk underhållsplan för de kommande 50 åren.

Sammantaget kan konstateras att betänkandet ”Stärkt konsumentskydd på bostadsrättsmarknaden” understryker vikten av att kreditgivare i samband med kreditprövning genomför en noggrann analys av föreningens ekonomi. Detta gäller redan idag och alldeles oavsett om de föreslagna reglerna genomförs eller ej. Analysen är av väsentligt intresse för såväl kreditgivaren som kunden eftersom den bl.a. bör ligga till grund för bedömning av säkerhetens värde och risk för framtida avgiftshöjningar.

Licenshavaren ska förstå hur analysen av förenings ekonomi går till och hur föreningens ekonomi påverkar kundens ekonomi.

Länk till betänkandet:

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2017/04/sou-201731/>

Försäkringars behandling vid bodelning och arvskifte

I äktenskapsbalken och ärvdabalken finns regler om livförsäkringars behandling vid bodelning och arvskifte.

Licenshavaren ska kunna tillämpa hur pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar behandlas vid försäkringstagarens äktenskapsskillnad eller dödsfall.

Flytträtt

Den 16 augusti 2017 publicerades promemorian ”En effektivare flytträtt av försäkringssparande” från Finansdepartementet på regeringens hemsida. Licenshavaren ska därför känna till innehållet av följande:

Enligt förslaget ska flyttavgifter endast få hänföra sig till företagets direkta kostnader för administrativa åtgärder som återköpet eller flytten föranlett. Preciseringar gällande definitionen av företagets *direkta kostnader* föreslås tillkomma i föreskrifter från regeringen eller behörig myndighet. Förslaget gäller endast för individuella livförsäkringar och föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Det klargörs även att kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller flyttade försäkringen endast får tas ut i maximalt fem år. Har försäkringen således varit tecknad i fem år anses anskaffningskostnaderna såsom betalda. Förslaget tillämpas endast för individuella livförsäkringar och föreslås träda i kraft den 1 juli 2018. Förslaget om avgifter kopplade till kvarstående anskaffningskostnader ska även tillämpas på avtal som har tecknats före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007 och inte förnyats efter ikraftträdandet.

Det föreslås även i promemorian om ändring i inkomstskattelagen. Denna skatterättsliga flyttregel inkluderar alla typer av pensionsförsäkringar, dvs. även kollektivavtalade försäkringar. Ändringen berör möjligheten att en flytt av hela värdet i en eller flera pensionsförsäkringar ska kunna ske utan några beskattningsekvivalenser, samt att det ska kunna ske under en pågående utbetalning av pension. Enligt förslaget ska den mottagande pensionsförsäkringen inte längre behöva vara nytecknad, och ska inte heller behöva vara tecknad av försäkringstagaren i den ursprungliga försäkringen. Dock får inte den mottagande pensionsförsäkringen ha påbörjat utbetalning. Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Ny försäkringsdistributionslag

Den 23 februari 2018 förväntas Sverige få en ny försäkringsdistributionslag som ersätter försäkringsförmedlarlagen. Licenshavaren ska förstå hur den nya lagen skiljer sig gentemot försäkringsförmedlarlagen och hur förutsättningarna för distribution och rådgivning av försäkringar kommer att påverkas. Licenshavaren ska känna till innehållet av följande:

Försäkringsdistribution

Försäkringsdistribution omfattar både direkt försäkring och återförsäkring, vilket innebär att:

- ge råd om/föreslå försäkringsavtal eller utföra annat förberedande arbete innan försäkringsavtal ingås,
- för någon annans räkning ingå försäkringsavtal, eller
- bistå vid förvaltning och fullgörande av försäkringsavtal.

Undantaget från försäkringsdistribution är dock att:

- hänvisa till försäkringsföretag, försäkringsförmedlare eller presumtiv kund,
- lämna allmän information om försäkring,
- inom annan yrkesverksamhet i enstaka fall lämna information/ge råd om försäkring,
- yrkesmässigt handlägga, värdera eller reglera försäkringsfall, eller
- bedriva verksamhet som utgör värdepappersrörelse enligt VPmL avseende ”försäkringsbaserade investeringsprodukter” eller pensionsförsäkringar ”exponerade mot marknadsvolatilitet”.

En försäkringsdistributör är en försäkringsförmedlare, anknuten försäkringsförmedlare, sidoverksam försäkringsförmedlare, anknuten sidoverksam försäkringsförmedlare eller försäkringsföretag.

Rådgivning och ersättning

Rådgivare får ge råd om egna produkter, det ställs däremot krav på att provisionen ska höja kvaliteten på tjänsten och att provisionen ska vara proportionerlig till den förmån kunden erhåller. Det är även genomgående viktigt att provisionen inte skapar en intressekonflikt som försämrar möjligheten till att kundens intressen tillgodoses.

En försäkringsdistributör får ta emot tredjepartsersättningar, däremot endast då betalningen eller förmånen inte har någon negativ inverkan på kvaliteten på den relevanta tjänsten till kunden, och inte försämrar försäkringsdistributörens förutsättningar att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intresse.

Opartiska rådgivare

En försäkringsförmedlare som informerar kunden om att rådgivning sker på grundval av en opartisk och personlig analys ska genomföra en analys av ett tillräckligt stort antal försäkringsavtal. Urvalet för analysen ska vara tillräckligt diversifierat avseende typ av produkt och produktleverantör.

Produkten får inte heller vara utvecklad av förmedlaren eller företag med nära förbindelser. Rådgivningen får inte heller kombineras med icke oberoende investeringsrådgivning.

Vid rådgivning på grundval av opartisk och personlig analys får inte rådgivaren ta emot och behålla ersättning från annan än kunden. ”Mindre icke-monetära förmåner” får dock förekomma om dessa kan höja kvaliteten på tjänsten och inte kan anses hindra förmedlaren att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse. Mer preciseringar förväntas i föreskrifterna från Finansinspektionen.

Viten och ingripandemöjligheter

Finansinspektionen (FI) är tillsynsmyndighet och Bolagsverket är registreringsmyndighet.

FI har rätt att besluta om föreläggande, förbud att verkställa beslut, anmärkning, återkallelse av tillstånd, förverkande av koncession, varning, förbud för ledningsperson att kvarstå eller besluta om sanktionsavgift.

Sanktionsavgifter mot distributörer som är juridiska personer kan som högst fastställas till den högsta av: 10 procent av den juridiska personens omsättning, 5 miljoner euro eller två gånger den vinst som gjorts till följd av regelöverträdelsen.

FI har även ingripandemöjlighet mot en förmedlare när denne förklarat sig avstå från sitt tillstånd eller saknar tillstånd för att vara berättigad att bedriva dennes verksamhet.

Familjerätt och bolån

Det är viktigt att ha kunskap om vanliga familjerättsliga frågor och vilka konsekvenser olika familjerättsliga förhållanden kan få vid bolånerådgivning.

Licenshavaren ska förstå reglerna som gäller om sambor köper bostad och tar lån:

- Hur bodelningen påverkas om samborna köper olika andelar i bostaden
- Hur bodelningen påverkas om samborna tar olika stora lån
- Hur bodelningen påverkas om en av samborna har en större kontantinsats
- Hur bodelningen påverkas om samboavtal upprättas
- Vad som händer vid dödsfall i de olika situationerna

Licenshavaren ska förstå reglerna som gäller om äkta makar köper bostad och tar lån:

- Hur bodelningen påverkas om makarna köper olika andelar i bostaden
- Hur bodelningen påverkas om makarna tar olika stora lån
- Hur bodelningen påverkas om en av makarna har en större kontantinsats
- Hur bodelningen påverkas om äktenskapsförord upprättas
- Vad som händer vid dödsfall i de olika situationerna

Beskattning av kapitaltillgångar i näringsverksamhet

Värdepapper som ägs av juridiska personer och som inte är lagertillgångar är kapitaltillgångar. Beskattningen vid avyttring av kapitaltillgångar i näringsverksamhet följer i huvudsak kapitalreglerna för de olika slagen av värdepapper, men det finns vissa bestämmelser som bara gäller i näringsverksamhet och för juridiska personer. Dessa bestämmelser ska licenshavaren förstå och kunna förklara.

Läs mer <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2017.6/331521.html>

Beskattning av derivatinstrument i näringsverksamhet

Företag använder sig ofta av olika former av instrument för att säkra sig mot olika slag av risker. De risker som företag främst garderar sig mot är riskerna för ränteförändringar och valutakursförändringar, samt risker för prisförändringar på råvaror, aktier och dylikt. Licenshavaren ska känna till reglerna för beskattning av dessa instrument.

Läs mer <https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/edition/2017.6/331521.html>

Investeringsparkonto

På ett investeringsparkonto (ISK) kan kunder spara i aktier, fonder och andra finansiella instrument. Försäljningar och utdelningar inom investeringsparkontot beskattas inte utan istället betalas en årlig skatt på en beräknad schablonintäkt oavsett värdeutveckling på innehaven.

Licenshavaren ska förstå syftet med investeringsparkonto och kunna tillämpa reglerna om:

- när det är fördelaktigt med ett investeringsparkonto
- vilka tillgångar som är tillåtna på ett investeringsparkonto
- överföringar av egna värdepapper och konsekvenser vid överföring
- vad som får tas ut från ett investeringsparkonto
- hur överföring av värdepapper till ett investeringsparkonto ska ske
- vad som ingår i kapitalunderlaget och hur schablonintäkten beräknas
- vad är skillnaden om man jämför med en kapitalförsäkring

Bostadsbeskattning

Licenshavaren ska förstå reglerna om fastighetsavgift och fastighetsskatt avseende bostäder och tomter. Licenshavaren ska vidare förstå reglerna om stämpelskatt, vid både förvärv och in-teckning.

Licenshavaren ska förstå reglerna vid beräkning av skatt avseende avdrag för ränteutgifter och tomrättsavgäld. Vidare ska licenshavaren kunna tillämpa reglerna för hur bostäder och fritidshus beskattas vid försäljning, vilka avdrag som får göras och inom vilka tidsramar, samt vad som gäller vid uppskov.

Vidare ska licenshavaren förstå Skatteverkets ställningstagande Förändring av villkoren för upplåtelse av en privatbostadsrätt. En minskning eller ökning av ytan i en bostadsrätt eller köp av parkeringsplats kan innebära att Skatteverket anser att den ursprungliga bostadsrätten sålts och eventuell vinst ska beskattas.

<https://www4.skatteverket.se/rattsligvagledning/360683.html?date=2017-02-16>

Framtidsfullmakt

Den nya lagen om framtidsfullmakter trädde i kraft den 1 juli 2017.

Många människor drabbas förr eller senare av sjukdom eller nedsatt hälsotillstånd som medför svårigheter att ta hand om sig själv och sin ekonomi. Framtidsfullmakter som ger enskilda en möjlighet att utse någon som kan ha hand om deras personliga och ekonomiska angelägenheter om de senare i livet inte själva kan det.

Framtidsfullmakter utgör ett alternativ till ordningen med god man och förvaltare och ett komplement till vanliga fullmakter. Framtidsfullmakter stärker enskildas självbestämmande genom att förbättra möjligheterna att planera framtiden och behålla kontrollen över frågor som är av stor betydelse för dem.

Framtidsfullmakten är giltig när den enskilde blir beslutoförmögen. Det är fullmaktshavaren som avgör när detta inträffar. Det ska därutöver finnas en möjlighet att få frågan prövad av domstol.

Licenshavaren ska förstå vad en framtidsfullmakt är, vad den kan omfatta och när den trädde ikraft.

Etikfall

Tomas arbetar på en större bank på en avdelning som hanterar obligationsemissioner. Den primära kundkretsen är större företag, banker, kommuner m.fl. som söker finansiering genom att ge ut obligationer. Många gånger noteras obligationerna på börsen. Avdelningen koordinerar också bankens kontakter med potentiella investerare, t.ex. försäkringsbolag, fondbolag, pensionsfonder m.fl., för att kunna prissätta och få avsättning för emissionerna.

En dag blir Tomas kontaktad av en kommun som vill göra en emission. Företrädaren för kommunen förklarar att avsikten är att låna ca 500 MSEK och att notera obligationerna på börsen. Kommunen har redan utestående obligationer noterade på börsen. Kommunen har en idé om ungefär hur mycket ränta de är beredda att betala och löptiden, men det finns såklart ett spann och kommunföreträdaren vill att Tomas ska höra sig för med några få investerare, de som köpte mest i den förra emissionen, om vilka nivåer och löptider det kan finnas ett intresse av och sedan basera prissättningen på deras input.

Tomas förklarar att det i så fall antagligen blir fråga om en så kallad marknadssondering enligt marknadsmisbruksförordningen vilket innebär att han måste göra investerarna till insiders, följa ett

särskilt körschema osv. Tomas säger att många investerare är tveksamma till att delta i en marknads-sondering, men att kommunen skulle kunna undvika ett sådant förfarande t.ex. genom att först gå ut med ett pressmeddelande om den kommande emissionen. Det förutsätter dock, fortsätter han, att kommunen informerar om vad pengarna ska användas till och villkoren för emissionen. Företrädaren för kommunen blir mycket förvånad över detta. Han säger att han måste prata med kommunens jurist och ber att få återkomma.

När Tomas har lagt på ringer ekonomichefen på ett större industriföretag upp. Tomas avdelning har flera gånger hjälpt företaget att ge ut obligationer och bankens analysavdelning täcker både företagens aktier och obligationer med analyser som distribueras till investerarna. Just nu håller företaget på att förbereda ytterligare en obligationsemission. Ekonomichefen säger att han vill se ett utkast på den kommande analysen på företaget innan den offentliggörs, och nämner att han anser att bankens befintliga bedömning av företagens kreditvärdighet är fel och behöver korrigeras, dessutom är bedömningen av bolagets framtidsutsikter alldeles för negativ enligt hans mening. Tomas svarar att han ska kolla om det är möjligt och ber att få återkomma.

Nu ringer kommunföreträdaren tillbaka och säger att han har pratat med sin jurist. Han förklarar att marknadsmissbruksförordningen och reglerna om marknadssonderingar inte gäller för kommuner och att de inte är intresserade av vare sig processen för marknadssonderingar eller att gå ut med något pressmeddelande. Han ber Tomas att kontakta investerarna på det sätt han bett om. Tomas tänker att han måste prata med Compliance om hur banken ska göra, men först ska han prata med den analytiker som täcker industriföretaget om ekonomichefens begäran att få se den kommande analysen i förväg. Analytikern blir mycket upprörd över begäran att skicka analysen till företaget. Han säger att det aldrig kan komma på fråga – ”de får inte läsa en endaste rad i förväg” – eftersom han sysslar med oberoende analys och inte kan låta det företag han analyserar ha något inflytande på vad som ska stå i analysen. Tomas tänker att han ska ta upp detta med sin chef, som också är chef över analysavdelningen, och be honom beordra analytikern att lämna analysen till företaget.

Tomas känner att arbetsdagen inte börjat riktigt bra. Och det har bara gått en timme.

Frågor att diskutera

- Har kommunföreträdaren rätt? Omfattas inte kommuner av reglerna om marknads-sonderingar?
- Om reglerna om marknadssonderingar gäller, vilket Tomas utgått från, var det då rätt av Tomas att förklara hur kommunen ska gå till väga för att slippa marknadssonderings-förfarandet?
- Hur bör Tomas agera gentemot kommunen?
- Hur är det med analysen på industriföretaget? Är det överhuvudtaget OK att ge ut analyser på ett bolag som man också hjälper med en emission? Och vad bör man i så fall tänka på?
- Har analytikern rätt? Får man inte låta ett bolag granska en analys innan analysen publiceras?
- Är det en bra idé att Tomas chef beordrar analytikern att skicka analysen till industriföretaget? Om det inte är en bra idé, hur bör Tomas agera?

Syftet med fallet

Frågan om marknadssonderingar

Marknadsmissbruksförordningen¹ är tillämplig på finansiella instrument som handlas på en marknadsplats (reglerad marknad, MTF och OTF). Så obligationer noterade på en börs omfattas, vilket innebär att reglerna om marknadssonderingar, artikel 11 i förordningen, gäller för kommunen eftersom den är en emittent av sådana finansiella instrument som omfattas.

Marknadssonderingsreglerna är tillämpliga i en situation där en emittent eller någon annan på uppdrag av emittenten, t.ex. som i detta fall en bank, innan en emission eller transaktion har offentliggjorts genom pressmeddelande (eller gjorts allmänt känd på annat sätt), kontaktar potentiella investerare för att bedöma investerarnas intresse av transaktionen och villkoren för den i syfte att lägga inputen från investerarna till grund för prissättning och andra villkor för t.ex. en emission. Reglerna innebär i korthet att investerarna ska informeras om att det är fråga om en marknadssondering och om det rör sig om insiderinformation eller inte samt att man ska föra en förteckning över vilka man kontaktat (se kommissionens delegerade förordning (EU) 2016/960). Om det i detta fall är fråga om insiderinformation eller inte är svårt att avgöra, men reglerna om marknadssonderingar gäller även i de fall när det inte är fråga om insiderinformation.

Man bör som anställd i värdepappersmarknaden se till att hålla en god marginal till det otillåtna. Det är olämpligt att tipsa kunder om hur man kringgår regler. Men det Tomas föreslår – att gå ut med ett pressmeddelande – är inte att betrakta som något kringgående. Reglerna om marknadssonderingar syftar till att information som inte är tillgänglig för alla enbart ska spridas under kontrollerade former. Genom att gå ut med ett pressmeddelande skulle informationen bli allmänt tillgänglig och behovet av en särskild procedur vid kontakt med investerare faller bort. Att föreslå alternativa lösningar som uppfyller samma syfte är fullt legitimt och inte sällan att rekommendera, om det är mer praktiskt för kunden och/eller banken. Innan den anställda gör det måste man dock vara säker på att alternativet ger samma effekt. Om pressmeddelandet exempelvis inte hade innehållit villkoren för emissionen hade man kunnat ifrågasätta Tomas agerande; i det fallet skulle ju de potentiella investerarna få mer (värdefull) information än allmänheten.

Kommunen har uppenbarligen fel i sin slutsats att reglerna om marknadssonderingar inte gäller för dem. Tomas kan knappast tillmötesgå kommunens begäran om hur han ska agera. Det skulle innebära att både kommunen och banken, som agerar på kommunens vägnar, bryter mot reglerna. Efter att ha stämt av med Compliance bör Tomas kontakta kommunen och förklara att banken inte kan tillmötesgå kommunen eftersom det skulle strida mot de regler som gäller.

Analysfrågan

Det innebär i och för sig en intressekonflikt att både hantera en emission för ett företag och ge ut analys på samma företag. Företaget vill få ett så bra pris som möjligt vid sin emission och medan investerarna vill ha en rättvisande analys som hjälper dem vid investeringsbeslut. Men det är inte förbjudet att både ge ut analyser och bistå vid emissioner. Ett värdepappersinstitut som gör så måste dock informera sina kunder om sina olika roller, det ska t.ex. framgå av analysen att institutet också har en roll i företagets emission (se artikel 6 i kommissionens genomförandeförordning (EU)

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 596/2014

2016/958). Institutet måste också se till att hålla de olika uppdragen åtskilda, t.ex. genom s.k. chinese walls mellan analysavdelningen och den avdelning som hanterar emissionen.

Det kan i och för sig vara OK att låta ett företag som analyseras läsa analysen innan den publiceras om syftet är att kontrollera att sakuppgifterna är korrekta, många gånger är det ju företaget som har bäst kunskap om det (se dock nästa stycke). En sådan granskning får dock inte syfta till att påverka bedömningar och rekommendationer i analysen, och om man låter det analyserade bolaget se analysen och därefter ändrar sin analys ska det anges i analysen (artikel 4.1.a i kommissionens delegerade förordning (EU) 2016/958). Men detta bör vara en fråga mellan analytikern och bolaget – inte som i detta fall den enhet som har bolaget som kund. Som nämnts ska det finnas en åtskillnad mellan avdelningar som företräder potentiellt motstående intressen. En sådan åtskillnad behövs bl.a. i detta fall, dvs. för att undvika att en kunds (det emitterande bolaget) intressen ska riskera att påverka andra kunder (de investerande kunderna som är mottagare av analysen) negativt (se även skäl 51 och artikel 34.3.d i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565). Det är därför knappast någon bra idé om Tomas chef, för att tillgodose det emitterande bolagets intresse, beordrar analytikern att låta bolaget se analysen i förväg.

Om bankens analys innehåller en rekommendation eller ett riktpreis får analysen (med ett visst specifikt undantag) inte lämnas ut till företaget, och inte heller till någon annan, innan den har spritts (se artikel 37.2.f i förordningen 2017/565). Även om analysen inte innehåller någon uttrycklig rekommendation eller riktpreis bör den inte lämnas ut före spridningen, om den ändå kan lätt tolkas som en rekommendation. Om det skulle vara uppenbart att analysen utgör en rekommendation och att denna är väsentligt kurspåverkande så är analysen insiderinformation och då får den inte heller av den anledningen lämnas ut före offentliggörandet.